Төрөөбүт түөлбэбит чэчирии сайыннын!

САҺА ОЛОХ

Чурапчы улууһун хаһыата

ХАҺЫАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЫ 15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

2009 сыл ахсынньы 25 күнэ чэппиэр № 191 (9961)

Культура сонуннара

АҒЫС КИНИГЭ СҮРЭХТЭНИИТЭ

Чурапчы улууһа сэх сурулунан уус-уран литературатын сайдыытыгар бэйэтин улахан кылаатын киллэрбитин уонна ол саҕана турарын биллэбит. Ол кэнэҥ, биһиэхэ СССР, Россия Суруйааччыларын союзуттан 15 уонна кэлин тэриллибит Суруйааччылар союзтарын норуоттар икки ардыларыгаары тиэмэлэрэ 2 чилиэнкэ үүнүлэр.

Оттон биһиги улуустуут иһигэр саллааҥ, ити суруйааччылар уонна суруйар-айар дьон үүнүүлэригэр соҕуруу нэйилиэктэрбит бэйэлээх-кэтүүлэх, оҥдаан иһэллэр. Улуус соҕуруу нэйилиэктэриттэн Чаҥыртан С.С.Яковлев – Эрилик Эристин, С.Р.Данилов – Роман Данилов, рабочай поэт Осип Филиппов, Хайахсыттан "Күрүбэй хааннах Күлүк Күлүстүүр" диэн эпэр-саарга аатырбыт олоҥхо автора И.Г. Тимофеев – Толстоухов, Афанасий Илларионов, Мария Герасимова (Никитина) – Сэҥээрэ, Аркадий Дорофеев – Улдьаа Харыы, Хадаартан Дмитрий Софронов, Иван Николаев, Хотоҕоттон И.Е.Федосеев – Дроссо, Дмитрий Эверстов – Дириҥнэй, Павел Федоров – Сомоҕо, Василий Петров – Айыы, Малдьаситтан Дмитрий Васильев, Одьулуунтан С.Ф.Софронов – Феоктист Софронов, В.Н.Егоров – Тумарча, Гаврил Егоров – Биллик, Дмитрий Дьдьаев курдук биллиилэх суруйааччылар уонна эйэҕэс сэрэйбут-айбыт дьоннор үүнэн тарыстылар. Бу үүнүгэн утуй саҕаҕынан иҥэ уеруллэх.

Соторутаагыта Дириҥ бөҕүөлэгин Культурнай-эстетическай кинигэ Хотоҕо нэйилиэгин 6 олохтоох авторлардын былырыын уонна быйыл бэчээтэннэн тахсыбыт 8 кинигэлэрин сүрэхтэниитин дьоро юбилэгэ буолан эстэ. Бэйэ нэйилиэктэн маныык эйэх юбиэ уонна кинилэр баҥа үгүс кинигэлэрин бу курдук малаһыннаһын саҕэх эбэтэр суоҕа да буолуо.

Бу кэнэ аҕаарааччылар Афанасий Аммосов, Иван Оконешников – Хочуон "Күүдүн эйэ кэҥүтэ", Дмитрий Дириҥнэй "Тоҕут буоллан телгэлгэн (иккис кинигэ)...", улуу тренер Д.П.Корякин быйыл үбүлүйдэрэх сылынан тахсыбыт "Туспу туйа", Сомоҕо "Сурах сөдүүйбэт кэйиитиэн...", П.П.Флегонтов "Мутугунан быраҕар мунур үйэбэр", "Арыстаспыт атым сүүрүүтэ", Айыы "Алаас кыыһа" уонна Василий Илларионов – Хоҥдуу "Хоһоонор" диэн ити кинигэлэрин туспарынан ирэ-хоро сэҥээтилэр, ырытыстылар.

Кинигэлэр сүрэхтэниилэриэгэр автордар, Д.Д.Эверстов хэргэнэ Мария Константиновна, ыалдьыттар "Чурапчы" айар хомсомуол салайааччыта В.Д.Пинигина, улуустаагы киниэммит библиотеканан ситим директора В.А.Платонова, Чурапчыаагы юнин библиотека үлэһиттэрэ Н.Г.Захарова, М.М.Филиппова, поэт Роман Данилов уо.д.а. кыттыыны ылыстылар. Олохтоох уус-уран самодеятельность кыттыылаахтара, эдэркэн аҕаарааччылар бэйэлэрин эдэрдэриэн истиҥ ырыаларынан-тойуоларынан, үөкүүлэриэн-битиигэриэн тиэрдилэр.

Мустубут дьон автордарга уонна кэйиилэктэриэгэр айар үлэни көрүүлүү "Дириҥ уоттара" литературнай тиэмэҕэ (салайааччы П.П.Федоров – Сомоҕо) саҥыы дьоруунаах ситиһиилэри бэлэмнэнэллэр.

"СО" корр.

Сонуннар Сонуннар Сонуннар

ХУДОЖНИК БЭЛЭҺ

"Оо, Харитонов барахсан! Чурапчыларга күүстүү буолбут киһибит буоллаҕа диэн. Кини баар буолан үгүстэр тыыннаах хаалларбыт. Василий Петрович хоту сылдьыыта таҥгара кэлэн барбытыгар таҥнэҕэҕэ". Итинник этиилэри Көҥөрүллүү музейыгар үөскүүр кэмнэр үгүстэ да иһиттэҕим. Уон икки сыллаагыта "Саҥа олохпут" "Чурапчы сүгүрүйэр киһитэ" диэн бүтүн балаһаны ылар ыстатыйаны бэчээттэппитим, "Харах уулаах ахтыылар" диэн кинигэҕэ ити ыстатыйа эмиэ киирэн турар. Соторутаагыта Василий Петровичка сыһыаннаах сонуну үөрүү буолла. Улуустуут биллиилэрэ художникка , СР культуратын туйгуна И. С. Пинигин В.П. Харитонов портретын оҥорбутун, ону музейга бэлэх быһыытынан бизнэрин туһунан телефоннаата! Дьэ, бу, кырдьык даҕаны, Василий Петровича бар дьоно биллиэхтин, кинилэрэ чурапчылар махталлара сылдьар аастахтарын ахсын өссө күүһүрэн иһэрин туоһутуукан буолар. Хоту 5318 киһи көҥөрүллүбүтүттэн икки сыл иһигэр 2000 кэриҥэ киһи, сүннүүнэн, хоргуйан өлбүтэ. Биир дойдулаахтара олорчу эстэр кыахха киирбиттэриттэн үйэлэрэ хамсаан, ити икки сыл иһигэр икки төгүл Саха АССР правительственнай комиссиятын тэрийтэрэри уонна үлэлэтэри ситиһан, сорохтор тыыннаах кэлэктэрэ. Кинилэр уонна дойдуга хаалбыт дьон олох олорон, оҕоруу теретен биллиэн республика биир улахан улууһа буоллахпыт. Ыччаттарбыт итини өйдүүлэриттэн ордук таллаалаах дьыала туох баар буолуой? Портрет Василий Петрович эдэр эрдэҕинэҕэ хаартыскатыттан олус табыллан оҥоһуллубут. Онон Иван Семеновичка бары көҥөрүллүбүттэр уонна Көҥөрүллүү музейын аатырыттан берүү махтаалыгын тиэрдэбит, инники өттүгэр айымныылаах үлэни баҕарабыт.

Дмитрий ЧЕЧЕБУТОВ, Хатылы.

Соторутаагыта Хатылыга библиотекарь, СР культуратын туйгуна М.П.Иустинова уонна нэйилиэк ветераннарын сэбиэтин тэриччиларинэн "төгүрүк остуол" көҥөрүллүү кыттыылаах, тыыл уонна үлэ ветерана И.П.Оконешников – Хочуон суруйбут "Нанчарыкаан оҕо эрдэҕинэ" диэн сэҥээнигэр анаан ыытылынна. Киһи тартаран, долгуйан аҕаар бу айымныыстыбыт ортотунан, ыытыллыбыт кинигэ сүрэхтэниитигэр автор таллаалаах кэргэнэ, РФ үөрэҕириитин туйгуна, алын кылаастар учууталлара А. М.Попова оҕо саанын туһунан дьүүйүбүт. Бу кэнэ Анна Михайловнаны кытары биирдэ үлэлэспит педагогическай үлэ ветераннара үгүс истиҥ-иһирэх тылы эттилэр. Ол курдук, РФ оскуолаларын үтүөлэх учуутала Д.П.Чечебутов сэҥэн суруллуутун туһунан билиҥнэрдэ, Э.А. Кузьмин юнин тыла-ааҥа олус чочуламмытын, аҕаарааччыга тиийиимтиэтин бэлиэгэстэ, Е. С. Соловьева кыра эрдэҕиттэн биирдэ алтыһан үөскэспит дьүөгэтин туһунан айымныыны туспа кинигэ оҥорорго баҕа санаатын эттэ. Аймахтар аатларыттан гимназия учуутала Ф.Н.Болдовская Анна Михайловна кинилэргэ ийэлэрин оҥоруор ийэ кэриэтэ буолан кинн-хара оҥорбутун махтанан аҕыйна. Эдэр ийдэрин аатын үйэтиллитигэр авторга ис сүрэҕиттэн махтанна. Анна Михайловна биирдэ үөрэммит-үөлэспит үөлэннэрэ Э.Ф. Попова, С.Н. Литвинцев, И.Е. Дрогунов, П.Н. Соловьева истиҥ-иһирэх тылынан ахтыы оҥордулар. Нэйилиэк дьаһалтатын баһылыга Н. Н. Новгородов Иван Петрович нэйилиэк общественнай олоҕор-дьаһаҕар ахсаабат кыһаммыытын үрдүгүн иһин махтанна. "Дойдум миэнэ – Хатылы" диэн кинигэ тахсыытыгар, Көҥөрүллүү музейын үлэтигэр кеметүн холобурдаата, эҕэрдэ суругу туттарда. Үүттэх сылаас чэйи иһэ-иһэ "төгүрүк остуол" кыттыылаахтара сут-кураан кэмигэ аастыт оҕо саастарын өйдөөн-санаан кэллилэр. Кырдьык да, оччотооҕу оонньооботох оҕо саас кэмнэрэ үйэ-саас тухары өйгө-санааҕа олорон хаалларбыт. Иван Петровичка эйэх махтал, хайҕал тыллара [illegible] кинилэр уонна өссө да айар үлэтигэр ситиһиилэри, чэбдик доруобуйаны баҕардылар, алгыс үгүө тыллара анаммыттар.

Л.ПЕРМЯКОВА.

Аастыт күнэргэ Дьокуускайга СГУ спортивнай комплексын саалатыгар боксаҕа республика

БОКСЕРДАРБЫТ СИТИҺИИЛЭРЭ

хас да төгүллэх чемпиона Ю.М. Пестерев бириилиигэр аһаҕас чемпионат ыытылынна. Юрий Михайлович ыарахан ыарыыттан бу дойдуттан барбыта үс сыл буолла. Кини Намтан төрүттэҕэ, Чакырга А. И. Адамов күүгэтэ этэ, онон биһиги улуспутун ыытары быстыспат сибэзиһи тутуһара. Эрилик Эристиин аатынан бокуонньук А.Н.Соловьев тэрийэн ыытар боксаҕа турнирыгар хас да төгүл кэлэн кылаабынай судьуйалаабыта.

Чемпионакка Кэбэйи, Горнай, Мэҥэ-Хаҥалас, Хаҥалас, Чурапчы улуустарыттан уонна Дьокуускайтан СГУ хамаандата, "Динамо" спортивнай обществоларыттан барыта 86 спортсмен кыттыыны ылла. Биһиги боксердарбыттан Андрей Макаров (Хатылы) 51 кг иккис бириистэах миэстэҕэ тиистэ. Биир дойдулаахпыт, билигин Горнай улуутун Бэрдыгэстээхтээҕэ оҕо спортивнай оскуолатын боксаҕа тренера Мохаммад Кривошапкин 57 кг чемпион үрдүк аатын ылла, "Кыраһыабай буойун" номинация хаһаайына буолла.

Семен НИКИТИН,
боксаҕа улуустаагы федерация президиэнэ.

МЫНДАҺААЙЫ ХАТЫҢ КҮРҮӨТҮГЭР П.А. ОЙУУНУСКАЙ АЙЫМНЫЫЛАРЫН ОТТИСКАЛАРА

Суруйааччы Иван Федосеев – Доосо "Федор Петрович хорсун быыыта" диэн ыстатыйатын убайым устан ыыппытын аҕаан баран, П.А. Ойуунускай айымныларын оттискалара Чураапчы улуҥун Мындаҕаайытын Хатыҥ Күрүөтүгэр кэлэ сылдьыбытын дьон билиитигэр таһаарарга сананным.

1941 сыл аҕабыт Петр Федотович Ефимов бастакы кэргэниттэн уола, кинигэ издательствотыгар үөлэлиир Федор Петрович, атырдьах ыйдаҕы ыытыыга армияҕа барыахтаҕын билэн, аҕатын ыытыртарбыт. Ити кэмнэ саамай эрэллээх айаны ат келе толороро, аҕам хас хонон куоракка киирбитин-тахсыбытын оччолорго биэстээх бөдиҥ өйдөөбүппүн. 1942 сыл саас чалбах тахсыытын саҕана убайым Бүөтүрдүүн, таһырдьа тахсан оонньоон, ыраах этэрбэйи сытытан, илдьи кэйэн мөҥүллэн, эт ыарыытын да билэн, эрэйдээн сылдьыбыппыт. Оҥу билэн аҕабыт "...ампаарга улахан мас дьааһыкка ойуулаах кинигэлэр баалларын, олорон эрэн ойууларын көрүҥ, көрбүт кинигэҕитин оннугар уурап иҥиҥ. Тугэхэ кыра дьааһыктаах кумааҕы баар, оҥу олох тыытыман," – диэтэ. Оччону истэн баран сарсыныгар ампаарбытыгар таҕыстыбыт. Аҕабыт үөрэҕэ суох, ол гораттан аҕалбыт кинигэтин аахта[illegible] да мэлигирбит, ойуутун эрэ көрө[illegible] толорон оннугар уурап иҥэбит, түгэхэ тиийбэппит. Хас да күн көрөн кэлин дьэ били "кыра дьааһыктаах кумааҕы" көҥүнэ, аҕабыт сорудаҕа кытаанах этэ. Иэммит кэрэнгнэн барда, түргэн үлүгэрдик кинигэлэринэн кемен кабистибит. Ампаарга сылдьыбыт кэммитигэр ийэбит Евдокия Васильевна хайҕал бөҕөтө,"үчүгэй оҕолор этэрбэстэрэ бүтүн эмиэ курааннах" диэн аҕабытыгар этэр буолла. Улахан дьааһык арааһ быыргы, аныгы алфавитынан сурулуубут кинигэлэринэн толору этэ. Аҕабыт маны хайдах, хаһан куораттан таһаарбытын билбэтим, сыал-сорук оҥостон улахан уола армияҕа барарыгар эппитин толорон, 60 кэстеах сири кэлэ-бара айаннаан уурумньу оҥоһуннаҕа. Саас убайбыт Василий үөрэҕиттэн бүтэн кэлиитэ кинини батыһан атын оҕолор эмиэ кинигэ көрөр идэлэммиттэрэ. Дьукаах Хоборооос диэн дьахтар ыарыһах уола Иван Мэндаров ампаарга орон оҥорторон уҥуйар буолла. Кинизэ табаарыһа Дмитрий Неустроев кэлэн хатаннан олорон кинигэ аҕаллара. Бирэ кизэ аҕабыт ампаартан кыыһыран аҕай кииродэ:

– Ким кыра дьааһыны аһан көрдө?

– Уйбаанаах бичигини киллэрбэттэр, хатаннан олорон аҕаллар, – диэн Бүөтүрдүүн куотуннубут.

Үс сыллаҕыта ыһыах кэмигэр Зыранкаттан Дмитрий Дмитриевич Неустроев кэлэ сылдьарын көрүстүм. Убайа Иннокентий Дмитриевич кимнин билиҥнэрдэ уонна "билбэтэ буолуо диэбитим, көр, биллэ эс" диэтэ. Кэпсэттибит.

– Били Хатыҥ Күрүөҕэ Иван Мандаровтыын хатанан сытан кыра дьааһыктаах кумааҕыны аахпыккыт дуо?

– Аҕаан бөҕө буоллаҕа, – диэтэ.

Дьэ, ол чахчы кинилэр эбит. Бэрээдэктээх оҕолор буоланнар аҥа-аҥа ууран кэбистахтэрэ. Ол эрээри аҕабыт кимиэхэ да тыыттарбат кумааҕытын улахан дьааһыктан атын сиргэ көҥөрбүтэ. Мин убайым Бүөтүрдүүн 1944 – 1945 сс. үөрэх дьылыгар оскуолаҕа үөрэнэ киирбиппит. Суҥөхтээн да буоллар аҕаҕарбыт, ол гынан баран, били кинигэлэрбит улахан дьааһык түгэҕэр эрэ хаалбыт этилэр, кыра дьааһык ханна да баара биллибэтэ. 1946 сыл сайыныгар кыс маспытын эрбии сылдьан сөрүүкүү ампаарбытыгар киирдибит. Таах олороохтааҕар долбууру чүүчэйдибит. Ааһас эргэ тангас, сороҕор байэбит кизэ да бааллара. Долбуур муннугар куулунан сөрөнөн түох эрэ сытар. Оҥу олунбуппут били кыра дьааһыктаах кумааҕыбыт эбит. Эмиэ иэммит кэдэҥнээн барда, сөрүү охсон кэбистибит, оннугар уурдубут.

– Ити кинигэлэр буолбатахтар, хаптаһын быыһынан сууламмыт маҥан кумааҕылар эбит, – диибин убайбар Бүөтүргэ.

1947 сыл сайыныгар ийэбит "эһиги убайдааохыт, ол убайгыт сайын ортото маннык кэлиэ" диэтэ. Биһиги, убайынан Баһылайы эрэ билиэр дьон, соҥуйуу бөҕөтө, ханна сылдьыбытай, уруг тоҕо эппатэххиний?

– Миигиттэн түөрт сыл балыс, улахан үөрэхтээх киһи, куоракка олорбута, үлэлээбитэ. Армияҕа сылдьан баран урукку үлэтигэр үлэлиир. Билигин маннык сынньана тахсар үһү, – диэтэ ийэбит.

Төрүт мунан хааллым. Маҥнайгы өйдөбүл ийэбит саҕа, маны, үөрэхтэх, үлэһит убайдаах эбиппин диэн этэ. Кэлэрин кэтэйин буолла. Бир күн Аммаҕытыгар сөтүөлээн түөрүүр ыныах саҕана дьиэбитигэр таҕыстыбыт. Арай сэргэҕэ от баайыллыбыт, дьиэ ойоҕоһугар күлүкэ бир улахан киһи бөрэмэдэй хостуу турар. Погона, эппиликэтэ суох байыаннай таҥастаах. Мин көрөөт да сэрэйэн:

– Бүөтүр, арааһа, убайбыт кэлбит быыһылаах, – диибин. Кинним оччолорго тардыас киһини үтүктэн тардыалатар этэ, онон буолуо, түох да саҥа суох. Кинибитигэр олох чугаһаан кэллибит, көрө бизрээт соҕотохто чиккэс гына түстэ. Мин хайдах эрэ хааным тардан бэйэм да билбэппинэн:

– Эн убайбыт Федя диэҥҥин дуо? Мин Оконоошой диэммин, – диибин.

– Ээ, Федор диэммин, бэрт маладьыас эбиккин, оттон ити кимий ?

– Убайым Бүөтүр.

Ити курдук убайбын Федор Петрович Ефимовы кытта аан бастаан соҥуйан да, үөрэн да көрсен турабын. Кини миигиттэн сүүрбэ сыл аҕа. Оччолорго 30 саастаах уола -хаан этэ. Зинаида -диэн балтылааҕа, ити аҕабыт бастакы кэргэниттэн оҕолоро.

Кизэ утуйаары сытан аҕам аах кэпсэтэллэрин иҥиттим. Убайым кыра дьааһыктаах кумааҕы түһүнан ыйыппытыгар аҕам сарсын көдөрүчэх буолла. Сарсыарда туран аһаан, убайбын эҥэр-сэмээр кэтэйэн баран, ийэбиттэн ыйытабын:

– Убайбыт ханна барда?

– Ампаарга кинигэ көрөр үһү, мэтэйдэ-эмэҥ.

Ити сайын кыра дьааһыктаах кумааҕы куоракка киирбит буолуохтаах, убайбыт барбытын кэнэ көрбүтүм оно сойбут этэ. П.А. Ойуунускай реабилитацияламмытын кэнэ "барахсаттар сахаҕа үчүгэй оҕолор этэ" диэрэ аҕабыт.

– Кинилэри көрбүтүҥ дуо? – диэн ыйытабын.

– Көрөн бөҕө. Дьокуускайга уулуссаҕа мунньах бөҕөнү ыыталлара, онно көрөрүм-истэрим. Максим Аммосов алыс кырасыабай оҕо этэ.

Аҕам Былатыын Ойуунускайы, Максим Аммосовы ытыктыыра бэрт буолан, кыра дьааһыктаах оттискалары кэриэс гынан кистии сыырыттаҕа. Сайылык ампаарыгар оҥу кистээн аахпыт оҕолор кимиэхэ даҕаны кэпсээн оҥостубатахтара махталлаах, барыы кемелеен кистии сыырыттахпыт. Суруйааччы Иван Федосеев – Доосо этэриниэн, бэл рукописторын дьиэ кэргэттэрэ кыайан кистии охсубатах эбиттэр. П.А. Ойуунускай айымныларын хомуурунныга бэчээттэнэн тахсыбытын кэнэ маҥнайгы тому аҕабар көрдөрбүтүм.

– Оо, хантан аҕыахпыный ? Дьэ, бу бэйэтинэн олорор дии.

– Ким олорор ?

– Оттон Ойуунускай, сахалар бэйэ-бэйэлэрин сиэнэллэр, – диэн түҥнэри хайыһан кэпсэтии бүппүтүн биллэрбитэ.

Былатыан Ойуунускай норуот өстөөҕө дэммитин кэнэ милициялар дьон бөҕөнү түҥнэри-таҥнары туттахтара, ол иһигэр Н.Д. Кривошапкины – Субуруускайы эмиэ хаайаллар, оҥу барытын аҕам өйдүү сыырыттаҕа. Ойуунускай айымныларын оттискаларын аҕам алта сыл устата уура сылдьыбытын кимиэхэ да кэпсээбит этэ. Арай убайбыт Федор Петрович "...сэриигэ барабар аҕам аахха ыыппытым, түох-ханнык буолара биллибэт, кэлин бырааттарым бэйэлэрэ быһаарыахтара. Өскөтүн эргиллибэтэхпинэ" диэн суруйбута. 1938 сыллааха Ойуунускай айымныларын оттискатын бир куоппуйатын Москва архивыгар туттарар кэмигэр Федор Петрович, оччолорго 24 саастаах оҕо киһи эрээри, чахчы да үҥүн үйдөөх улахан дьыаланы оҥорбут эбит. Оҥу арай Москва архивыттан ороон таһаарбыт буоллуннар, оччоҕо НКВД-лар өттүлэриттэн хайдах буолуоҕа сэрэйиллэр.

Афанасий ЕФИМОВ,
Мындаҕаайы.

Специалист требуется

ЫТЫ ИИТИИ ЭППИЭТИНЭҺЭ

Саха Республикатын "Ыттары, куоскалары, экзотическай кыыллары иитии бөҕөдөгө уонна кинилэр хаһаайыннарын эпиэтинэстэрэ" диэн сокуонун туһунан буолуу киһи да, кыыллар да ааһас ыарыылара тарҕанарыгар тириэрдэр.

Кылгастык ыт сүрүн тарҕатааччынан буолар ыарыыларын кытта билиҥнэрэбин.

Иириги́рии – организмҥа вирус киирэн сутуйар ыарыыта. Иириги́риинэн барыы кыыллар, чычаахтар уонна киһи ыалдьыахтарын сөп. Тыа сиригэр, куораттарга бу ыарыыны сүрүн тарҕатааччыларынан хаһаайына суох бэйдиэ сылдьар ыттар буоллаллар, оттон айылҕаҕа – дьикэй саҥыл, бөрө, кырса уо.д.а. Иириги́рии ытырыынан тарҕанар, сороҕор тирии баайыгар-үүтүгэр ыалдьа сылдьар кыыл сыраана түбэстэҕинэ бу ыарыы эмиэ тарҕанар.

Аан бастаан ыалдьыбыт ыт туттара-хаттара уларыйар. Биир сиргэ оробот, истигэнэ суох, ыйдыгынас буолар. Ыт ытырбыт сирэ кыһыйар. Сиэниллибэт ону-маны сиир буолар. Аһын ыараханнык ыйыстар, үрэрэ хардыгынас буолар, силэ эбиир, туох да сылтаҕа суох киһиэхэ саба түһэр. Сотору соҕус кимиэхэ да бэриммэт, туттарбат буолар.

Иириги́риинэн ыалдьыбыт кыыллары эмтэниллибэт.

Чума – бу вируснай ыарыы. Чуманан саалыттан тутулуга суох ыт бары боруодата, оҥу тэҥэ бөрөлөр, куоскалар, күнду түүлээктэр, эйэлэр ыалдьаллар. Ыалдьыбыт ыттар характарын уутунан, сыраннарынан, иинктэринэн, саахтарынан вируһу таһааран тулалыыр эйгэни киртитэллэр (үтүөрэн баран 3 ый устата вируһу таһааралар). Ыттар бэйэ-бэйэлэриттэн, тулалыыр предметтэри сытырҕалыы, быыстапкаларга, күүлэйдии сылдьан сысталлар.

Ыалдьыбыт ыт температурата үрдүүр, муннун, хараҕын бүрүөтэ, тириитэ баарыгар. Ыт ыараханнык тыынар, сөтөллөр, ытыгдар, хардыгыыр, сороҕор үөһүрэр, сороҕор саҕа хатар буолар. Мунна, тилэҕэ хатарар, дөрөлөҥнүүр, иһин тириитэ уонна да атын сирдэрэ кыра кыһыл бэлэтинэлэриннэн бүрүллэр, сотору соҕус онтуката ириҥэрэр. 4-6 нэдиэлэнэн ыарыыта бэрпит, сыраана эйбиир, онтон параличтыыр. Ыалдьа сылдьан туттарахаттара уларыйар. Чуманан ыалдьыбыт ыты өр эмтэниллэр, ыарыытын сайдыытыттан уонна ыт бэйэтин туругуттан көрөн ветеринар ааас ньымаларынан эмтиир.

Эхинококкоз уонна альвеококкоз – бу сүөһүлэр, сибиинньэлэр, табалар, тайахтар, аттар, кутуйахтар уонна да атын кыыллар ыарыылара. Киһи эмиэ ыалдьар. Быар уонна тыҥа, сороҕор атын да органнар сутуллаллар. Бу ыарыылары сүрүн тарҕатааччынан бүлүүт уонна хаһаайына суох бэйдиэ сылдьар ыттар буоллаллар. Оҥу таһынан атын сиэмэхтэр, куоскалар, кырсалар, саҥыллар, бөрөлөр уонна кутуйахтар. Ыттар альвеококк уонна эхинококк искэннэрэ үөскэзбит органнарын (тыҥаны, быары), өлүгүн сиэтэхтэринэ сысталлар. Ыт ороҕоһугар киирэн ол искэннэртэн членниктэртэн турар сиплит үөннэр улааталлар. Ыт саҕын кытта үөннэр сымыыттара, хамсыыр членниктэрэ тулалыыр эйгэҕэ түһүллэр, кутурутун таһынан баар түүтүгэр сысталлар. Сүөһүлэр, сибиинньэлэр, табалар, тайахтар, аттар, кутуйахтар аһыы, уулуу сылдьан ол сымыыттары ыйыстан сысталлар. Оттон киһи ыттан, суйуллубатах отону сиэн, түүлэҕи имитэ сылдьан ыалдьыан сөп. Кинилэр ороҕосторугар сымыыттартан онкосфералар (зародыштар) тахсаллар, онтон хаанынан быарга, тыҥаҕа уонна да атын органнарга тарҕаналлар. Аҕыйах ыйынан быарга, тыҥаҕа онкосфералар эхинококковай уонна альвеококковай искэннэр буола улааталлар, оттон ыттар ити органнары сиэн ыалдьаллар.

Ыарыһахтар түргэнник ыраллар, сороҕор сыттарыйаллар, сороҕор саахтара хатар, быардара сутулуннаҕына саһарардыахтарын сөп, сөтөллөллөр, ыараханнык тыыналлар. Ыттар кутуруктарын аннынан тарбаналлар.

Кыыллары эмтэниллибэт, киһини операциялыыллар, ол эрээри олоҕун тухары инбалит буолар.

Токсокароз уонна токсаскаридоз – ыттар, куоскалар, атын сиэмэхтэр ыалдьаллар. Аны, уулуу кытта токсокарлар уонна токсаскаридтар сымыыттарын ыйыстан сысталлар.

Токсокароз ыарыыга ыт ороҕоһугар сымыыттартан личинкалар тахсаллар уонна хаары кытта сүрэҕэр, тыҥатыгар тиийэллэр, онтон айаҕар тахсаллар. Аны, сили кытта хос ороҕоһугар тиийэллэр, сиплит үөннэр буола улааталлар. Ыт саҕын кытта сымыыттар тахсан тулалыыр эйгэни киртитэллэр. Сылаас уонна сиик баар буоллаҕына ол сымыыттар истэригэр личинка үөскүүр. Ыт иккистээн аһы, уулуу кытта маннык личинкалаах сымыыттары ыйыстан сыстар. Биризмэнэй ыалдьа сылдьар ыт өссө төрүү илик оҕотун сыһыарын сөп.

Токсаскаридоз ыарыыга ыт иһигэр сымыыттартан личинкалартан тахсаллар уонна ороҕоскэ киирэн сиплит үөн буола улааталлар. Ыт саҕын кытта сымыыттар тахсан тулалыыр эйгэни киртитэллэр. Аҕыйах күннэн ол сымыыттар истэригэр личинка үөскүүр. Ыт иккистээн аһы, уулуу кытта маннык личинкалаах сымыыттары ыйыстан сыстар.

Ыт түүтүн өнө өлбөөркөй, арбаҕар, көрүнэ ыраҥан, мөлтөх, сэниэтэ суох буолар. Үчүгэйдик аһаабат, сороҕор сиэниллибэт ону-маны сиир, хотуолуур, иһэ ыалдьар, сороҕор саҕа хатар, сороҕор үөһүрэр. Ыт оҕото улаатан, сайдан испэт.

Маннык ыттары ветеринарнай үөлэһиккэ көрдөрөн, анализ кэнниттэн бу ыарыыны утары туттуллар эмтэриниэн эмтэниллиэхтээх.

Дифиллоботриоз – ыттар уонна да атын сиэмэхтэр, киһи дифиллоботрий личинкалардаах балыгы сиэн ыалдьаллар. Ыт иһигэр киирэн ол личинкалар сиплит үөн буолан улааталлар. Сыстыбыт ыт саҕын кытта дифиллоботрий сымыыттара тахсаннар тулалыыр эйгэни киртитэллэр. Ити сымыыттар уугга түбэстэхтэринэ балык сыстар. Ол балык иһигэр сымыыттартан личинкалар үөскүүллэр уонна этигэр, иэҥэҕэр, быарыгар, тириитин анныгар киирэллэр. Онтук балыгы сиэн ыт бу ыарыынан ыалдьар.

Ыалдьыбыт ыт мөлтөх, сэниэтэ суох буолар. Сороҕор саҕа хатар, сороҕор үөһүрэр. Түүтүн өнө өлбөөркөй, арбаҕар буолар, сиэниллибэт [illegible] сиир буолуон сөп. Ыт оҕолоро улаатан, сайдан испэттэр.

Дифилл[illegible]ргиоһу утары үөну түүгэрэр эмтэри тутталлар.

Отодектоз, демодекоз уонна саркоптоз – бу ыарыылары клещтар көбүталлар. Үксүн дьиэтэ, хаһаайына суох бэйдиэ сылдьар ыттартан, куоскалартан сысталлар, оттон булчут ыттар киистартан, саһыллартан, кырсалартан сыстыахтарын сөп.

Бу ыарыылырынан ыалдьыбыт ыт тарбанар, түүтүн өнө өлбөөркөй, сорох сириэн түүгэр буолар, уоҥсай туруга мелтүүр.

Отодектозка кулгаахтара кыһыйар. Ыттар төбөлөрүн илгистэллэр, кулгаахтарын тарбаналлар, тулалыыр ааас предметтэргэ аалыналлар. Кулгаахтарын иһэ ириҥэриэн, бөөлөниэн, хаҥылыйыан, бу ыарыыттан кулгаах барабаннай перепонката хайдыан сөп.

Демодекозка характарын үрдүнэн, муннуларын тула, сирэйдэрин, моонньуларын, тоноолохторун тириилэрэ хатырыктыйар. Клещ сиэбит сириэн түүлэрэ түһэр, тириилэрэ кытарар, халыгыыр, сороҕор хайыта барар. Тириилэрэ ириҥэриэн сөп, өтуката хатан хах үөскэтэр.

Саркоптозка бастаан муннуларын, хараҕын үрдүнэн, кулгаахтарын төрдүнэн, сүүстэрин тириилэрэ кытарар, онтон кыра баас тахсар. Оҥу тарбанан тириилэриҥэр тарҕаталлар. Тириилэрэ хайыта барар, халыгыыр, хахтыйар.

Бу ыарыылары эмтииргэ чеотканы утары эмтэри тутталлар.

Хаһаайын ыта доруобай буоларын туһугар бу аллараа этиллибити тутуһуохтаах:

1. Ыттын ветеринарнай пуонкта баран регистрациялатыахтаах, паспорт ылыахтаах.

2. Сыл аайы ыттын чуманы уонна иириги́риини утары прививкалатыахтаах.

3. Сылга иккитэ паразитарнай ыарыыга ыта профилактическай эмтэҥнини барыахтаах.

4. Ыт ыалдьар түгэнигэр ветеринарга илдьан көрдөрө охсуллуохтаах.

5. Ыттын үчүгэйдик көрүөхтэх-истиэхтэх, аһатыахтаах.

6. Ыт баайыыта туруоктаах, олбуор эрэ иһигэр босхо сылдьыахтаах.

А.МОНАСТЫРЕВА,
госветинспектор.

САХА РЕСПУБЛИКАТЫГАР ГОСУДАРСТВЕННАЙ

ЭҺЭРДЭЛИИБИТ!

Улуустааҕы пенсионнай управление бары үлэһиттэрэ, биир дойдулаахтарым!

Эйигини барыгытын Саха Республикатыгар государственнай пенсионнай сулууспа тэриллибитэ уонна үлэтин саҕалаабыта 10 сыллаах үбүлүйүнүн ытыктык, истиҥник эҺэрдэлиибин!

Уон сыл анараа өттүгэр бүтүн Россия үрдүнэн сабардаабыт социальнай-экономическай уларыта тутуу уустук кэмигэр хотугу сир олохтоохторун олохторун хаҥатар түбүүннэр СР Президиэнэ М.Е.Николаев Пенсионнай фонда департаменын уонна кини улуустааҕы управлениелэрин тэрийэр түбүнан быйааҕа тахсыбыта. Ханнык баҕарар үлэ киһи түбүгар анаммыт буоллаҕына, ол үлэ таһаарыылаах уонна кэскиллэх буолар.

Пенсионнай реформаны олохтоох киллэриигэ Эйиги управлениеҕыт нэһилиэннэҺ ортотугар ыытар үлэтэ биир сиҥнэннилээҕинэн сыаналанарыттан эстэнабын уонна инникитин тыа кийитин, баапыкайдары пенсиялаабын бөлүүстэрыгар сонун этиилэри, саҥа суҥуоннэри киллэрэргитигэр эрэнэбин.

Баҕарабын айымныылаах, таһаарыылаах үлэни, кытаанах доруобуйаны, түс олохоотугар дьолу-соргуну!

А.И.ПОИСЕЕВА,
РФ ПФ Саха сиринээҕи салаатын управляющайа, Ил Түмэн председателин солбуйаччы, Черкехтээбү быыбардыыр уокурук депутата.

РАЗРАБОТАНА НОВАЯ МОДЕЛЬ ПЕНСИОННОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ

Созданное в феврале 1991 года отделение пенсионного фонда РФ по РС (Я), первоначально выполнявшее только функции сбора пенсионных платежей, Указом Президента РС (Я) от 11 октября 1993 года было преобразовано в Департамент пенсионной службы. Одним из первых в России наш департамент объединил весь процесс пенсионного обеспечения – от сбора страховых платежей до доставки пенсий. Время доказало правильность принятия решения: позднее единые пенсионные службы были созданы в 22-х регионах страны, а по Указу Президента РФ с сентября 2000 г. подобными преобразованиями охвачена вся пенсионная система страны. По решению Правления Пенсионного фонда РФ в соответствии с соглашением между Правительством РС (Я) и Пенсионным фондом РФ от 28 апреля 2000 г. №092-0011-С создано управление пенсионного фонда РФ в Чурапчинском улусе РС (Я).

Управление входит в систему ПФ РФ и непосредственно подчиняется отделению пенсионного фонда РФ по РС (Я) – единой пенсионной службе по РС (Я) и является правопреемником управления пенсионной службы в части сбора и аккумуляции страховых взносов, финансирования, назначения (перерасчета) и доставки государственных пенсий, а также выплаты государственных пенсий и социальных пособий на погребение умерших пенсионеров, не работающих на день смерти.

С 1996 года пенсионная система начала работу по созданию независимой системы учета пенсионных прав. Эта работа в практической деятельности показала способность пенсионной системы справляться с возложенными задачами начиная с 2002 г. – провести преобразования эффективно, чтобы они негативно не сказались на результаты работы со старшим поколением. В 2001– 2002 годах были приняты и утверждены 5 Федеральных Законов. С 1 января 2002 года идет реформирование системы пенсионного обеспечения. Новая модель пенсионного обеспечения должна остаться такой же распределительной, как старая. Но пенсионные обязательства государства перед гражданином будут персонифицированы и напрямую зависеть от размера получаемых доходов. Пенсия в новой пенсионной модели должна быть не назначена человеку государством, а заработана им.

В связи с 10-летним юбилеем единой пенсионной службы поздравляю наших ветеранов и работников. Желаю крепкого здоровья, счастья и благополучия в личной жизни.

В. В. МАКАРОВА,
начальник УПФ РФ.

На снимке: В.В.Макарова.

ВСПОМИНАЮ С ТЕПЛОМ В ДУШЕ

В годы становления системы пенсионного фонда по сбору страховых взносов по Чурапчинскому районному сектору старшим уполномоченным, затем с образования ДПС главным уполномоченным я работал с 1991 по 2000 годы. За этот период начальники УПС Шадрин А.А., Макарова В.В. усиленно занимались созданием базы на уровне современных условий труда, чем, безусловно, содействовали сплоченности и работоспособности коллектива.

По отчетным данным, по итогам проверки ревизионной комиссии ДПС работа нашего УПС по сбору страховых взносов считалась наиболее стабильной и в процентном соотношении высокой по ДПС. Так, по итогам 1994 года заняли I место, а в последующие годы держались среди первой тройки и одним из первых взяли 100 % барьер. Основным достижением было то, что до 1996 года мы работали без просроченной задолженности и это стало определяющим заделом нашей стабильной работы и сдерживающим фактором отвального роста просроченной задолженности. На коллегиях ДПС, совещаниях, семинарах, радио-совещаниях нашу работу ставили в пример. И не раз звучало: "Вот Чурапча собирает, в равных условиях выполняет план сбора страховых взносов и по просроченной задолженности..."

Мы всегда чувствовали жесткую, в то же время справедливую требовательность со стороны руководства. К нам всегда с пониманием и желанием помочь обращались В.М.Власова, Р.А.Бурнашева, П.Д.Барашкова, Т.А.Курчатова. И я благодарен им за то, что мой личный вклад и вклад всего коллектива УПС было высоко оценены. За эти годы я дважды удостоился высокой награды: в 1995 году награжден Почетной грамотой ПФ РФ (тогда не баловали наградами) и в 1998 году медалью ордена II степени "За заслуги перед Отечеством".

И сейчас, подводя итоги этой работы, я чувствую удовлетворенность от причастности к реформам в пенсионном обеспечении, которые в конечном итоге нацелены на мировой стандарт.

А. Е. ФИЛИППОВ.

МАХТАЛБЫТ УЛАХАН

Ханнык баҕарар судаарыстыба кырдьаҕастарыгар, ыамматтарыгар кыһанар эҺэйиҥэстэрэ. Ол сиэринэн Россия ЭҺэ Хотун төһө даҕаны түҥ-таҥ мытыынар, ити иэйин, эйэйиҥэйин толороро кыһаллар. Онуоха арааһа үтүө сокуоннар ылылаллар, дьаһаллар тахсаллар, тэриллэрэ үөскүүллэр. Ити тиһиктэргэ сөп түбэйиннэриллэн биһиги улуустутугар пенсионнай управление ситиһиилэхтик үлэлии олорор. Кини кэметүнэн пенсионнердар хамнас хастыы-эмэлии ыйынан хэлбэт кэмигэр үрүт тыыннарын өлөйдөнөн, сөдүүрүн, сиэннэрин килиэнтэн олорбуттара. Ити бириэмэҕэ пенсия барахсан ордук тыа ыаллыарыгар өлбөт мэҥэ уутугар холоонноох буолбута.

Билигин олох-дьаһах сиҥнэн буолан, эриэ-дэхси олохчо киирэн иҥэр кэмигэр пенсиялаах саҺыйбыттарга син-биир улахан күүгүүлэх кийиэн пенсиябытын аҕалаччылар буолаллар. Биһиги, Мурун-Тыымпыйа, интернат-оскуола аҕам саастаахтара, пенсиябытын аҕалан үөрэх-көтө, сыа-сым курдук сыһыаннаһан туттарар кийибитигэр Т.Н.Григорьеваҕа улаханнык махтанабыт. Кини хаһан баҕарар албэх сонуннаах, кэрэ капсаэннэах, элэйсэй буолааччы. Үтүө суобастаах, үрдүк культуралаах үтүөкэн үлэһит Татьяна Никитична кэлэр да өттүгэр үчүгэйдик үлэлээтин, чэпчэнчэбдик буоллун диэн алгыыбыт. Улуун кэмнэргэ үөрдэ, суба-ама буола сыыппыт.

Пенсионнай управление 10 сыллаах үбүлүйүнэн уонна кэлэн иҥэр Саҥа Дьылынан бары үлэһиттэри пенсионердар аатыттан эҺэрдэлиибит уонна таһаарыылаах үлэни, үтүө доруобуйаны баҕарабыт.

Р.Р.АБРАМОВ,
тыыл, үлэ ветерана, хоту көҥөрүллүү кыттыылааҕа.

ПЕНСИОННАЙ СУЛУУСПА ТЭРИЛЛИБИТЭ 10 СЫЛЫНАН!

САҺА СҮҮРЭЭН ДЬОҺУН ҮЛЭЛЭРЭ

Уон сыллаах үлэни түмүктээн, үбүлүөйү үөрэ-көтө көрсүү тустаахтарга – улахан ситиһии. Пенсионнай сулууспа тэриллиэҕиттэн биир улахан отделынан, саҥа суҥуоннэнэн пенсияны дьаһаҕа тириэрдэн биэрэр отдел буолар.

Бу отделга саҥа үлэ миэстэлэрэ аһылланнар, улуус нэһилиэктэригэр пенсияны 26 дьиэҕэ тириэрдээччи (доставщик) үлэҕэ ылыллыбыттара. Бу отделы бастакынан Г.Г.Дагданча, М.М.Попов, А.И.Михайлов иилээн-саҕалаан үлэлэппиттэрэ. Пенсияны тириэрдии улуус кыаммат, кырдьаҕас арангатыгар биир улахан өйөбүлүнэн, тирэҕинэн буолбута. Отдел үлэһиттэрэ, доставщиктар биһиги улуус бары пенсионердарын управления специалистарын кытта ыкса сибээстэнилэр, ситиһиилэр. Доставщиктар пенсияны эрэ түҥэтиинэн мөҥүрдаммакка, бу 10 сыл устата элбэх өрүттээх үлэни көрсөн каллилэр. Ол курдук, хас биирдии доставщик бэйэтин нэһилиэгин дьоҥун-сэргэтин, пенсионерын тус кыһалҕаларын чугастык ылынан, пенсия уларыйыыларыгар сөп түбэйиннэрэн эпсия документтарын эҥэрэтиннэрэ, туруоруулаах документтарын ыытыннаран, суба-ама биэрэллэр. Нэһилиэк общественнай үлэтиттэн туора турбакка ветераннар сэбиэттэрин кытта ыкса сибээстэхтик үлэлииллэр, дьоҥу түмэллэр.

1999 – 2002 сылларга сыана үрдүү кэмигэр республикаҕа биир бастакынан пенсионердары чэпчэки сыанаҕа араас күннэтэ туттуллар бородуукталан хаччыйары ситиспиппит. Доставщиктарбыт бэйэлэриннэн сүүрэн-көтөн, транспорт, бородуукта үүрэр сири буолан пенсионердарга тарҕаппыттара. Дьон-сэргэ бу саҥа көрүүгү сөбүлүөбиттэрэ, бийирээбиттэрэ. Ол курдук, барыта 12004072,9 солк. суумалаах бородуукта кэлэн түҥэтиллибитэ. Маны таһынан кыамматтары, инбэлииттэри араас профилакторийдарга эмтэтиигэ, чөбдигирдии үлэлэрин ыытыыга, тыыл ветераннарыгар чэпчэтиилээх эмэ-тому биэриигэ, аҕыйыстаах биир бириэмэлээх материальнай көмөнү оноруурга документтары бэлэмнээтилэр. Доставщиктар пенсияны эрэ түҥэтиинэн мөҥүрдаммакка, бу 10 сыл устата элбэх өрүттээх үлэни көрсөн каллилэр. Ол курдук, хас биирдии доставщик бэйэтин нэһилиэгин дьоҥун-сэргэтин, пенсионерын тус кыһалҕаларын чугастык ылынан, пенсия уларыйыыларыгар сөп түбэйиннэрэн эпсия документтарын эҥэрэтиннэрэ, туруоруулаах документтарын ыытыннаран, суба-ама биэрэллэр. Нэһилиэк общественнай үлэтиттэн туора турбакка ветераннар сэбиэттэрин кытта ыкса сибээстэхтик үлэлииллэр, дьоҥу түмэллэр.

1999 – 2002 сылларга сыана үрдүү кэмигэр республикаҕа биир бастакынан пенсионердары чэпчэки сыанаҕа араас күннэтэ туттуллар бородуукталан хаччыйары ситиспиппит. Доставщиктарбыт бэйэлэриннэн сүүрэн-көтөн, транспорт, бородуукта үүрэр сири буолан пенсионердарга тарҕаппыттара. Дьон-сэргэ бу саҥа көрүүгү сөбүлүөбиттэрэ, бийирээбиттэрэ. Ол курдук, барыта 12004072,9 солк. суумалаах бородуукта кэлэн түҥэтиллибитэ. Маны таһынан кыамматтары, инбэлииттэри араас профилакторийдарга эмтэтиигэ, чөбдигирдии үлэлэрин ыытыыга, тыыл ветераннарыгар чэпчэтиилээх эмэ-тому биэриигэ, аҕыйыстаах биир бириэмэлээх материальнай көмөнү оноруурга документтары бүлүүрга, толоруурга биһиги доставщиктарбыт кэмелере улахан. Оны таҥа хаһан үүттүан, баһаартан эмсэҕэлэбиттэргэ, күүс өттүнэн хоту көҥөрүллүүгэ анаммыт Мемориалга көмө оноһулларыгар пенсионердартан харчы хомуйуурга үлэлэспиттэрэ. Түгэннэн түһанан, амарах саналаах пенсионердарбытыгар махталбытын биллэрэбит.

1998 сылтан саҕалаан пенсионнай реформаҕа киириигэ бэлэмнэнии үлэлэрэ саҕаламмыттара. Биһиги доставщиктарбыт пенсионердарынан эрэ мөҥүрдаммакка, нэһилиэннэҺ бары арангатын хаһан быһаарыы, сырдатыы үлэлэрин ыыппытынан барбыттара. Ол түмүгэр 2001 сылга иккі сокуон: "О трудовых пенсиях в РФ", "О государственном пенсионном обеспечении в РФ" үлэҕэ киириилэригэр, 2002 сылга пенсионердар бырааптарын сыаналаан конвертация, 2003 сылга страховой чаһыгар, страховой усуноос киирбититтэн перерасчет оҥоһуллуутун биириэмэтигэр уонна таба буоларын ситиспиппит.

2002 сылтан пенсионнай реформа олохтоох киирбитинэн пенсияны тириэрдэр отделбыт "төлүүр уонна тириэрдэр бөлөх" диэн саҥа аахха уларыйан үлэлии-хамсыы сылдьыбыт. Белэхсө билигин 16 пенсияны тириэрдэр специалист, биир сурунуур, биир кылаабынай специалист 4324 пенсионеры уонна Саха сирин сокуонугар олоҕуран пособие ылаччылары, пенсия уонна пособие биириэмэтигэр, сөпкө уонна толору тириэрдиллиитин хаҥчыйаллар. Биир кэмнэ пенсионнай сулууспа тэриллиэҕит [illegible] сибээстаахтык, үрдүк таһымнаахтык [illegible] дос эйгиктарбыт Кытаанахха Н.Д.Барашкова, Хаҥылыаҥа С.Д.Батарина, Мырылаҥа, Хаҥыйахха М.П.Массаева, Сдьылуунҥа, Үрах-Күөрэҕэ М.Л.Колесова, Диринҥэ, Малдьахсыгэ П.Е.Тарабукина, Хадаарга, Уорбаҕа К.М.Алексеева, Мугудайга, Төлөөнгө Л.К.Протодьяконова, Чыаппараҕа, Толоонго Л.К.Протодьяконова, Чурапчыттан А.С.Нестерева үлэлиллэр.

Бары коллагаларбытын үбүлүйүнэн истиҥник эҺэрдэлиибит. Үлэҕит таһаарыылаах буоллун, пенсионердар махталларын иннинэн да ыла туруҥ, чэпчэн-чэбдик сылдьыҥ!

О.Ф.БАТАРИНА,
пенсияны төлүүр уонна тириэрдэр белех кылаабынай специалиһа.

Хаартыскаҕа: улуустааҕы пенсионнай управление коллектива.

ҮТҮӨ САНААЛААХ, КИҺИЛИИ СЫҺЫАННААХ АКУЛИНАБЫТ

Биһиги улуустут пенсионнай управлениетын 40-са үлэһиттэриттэн, ол иһигэр 18 пенсияны таһаччылааріттан пенсионердар хаҥатиниэхтэх кийибитигэр Нестерова Акулина Семеновнаҕа истиҥ, иҥирэх тыллары этиэхтиҥ баҕарбыппыт ыраатта. Кини түҥнэн пенсионердар уоҕсай мунньахтарыгар көрөр-истэр дьоҥ бары махтал, хайҕал ыскөрөр-истэр диэн эппиттэрэ. Коллективыгар итэҕэлэр, үтүө өбүгэлэрбит хаалларбыт үөрэхтэрин, үгэстэрин барытын түҥнэр үлэһит киһи. Кыһыл оҕо ардахтан туһаайан хаалан оҕэтитэр ипитиллибит буолан, олох кыһалҕалын сиэтэн улаатыбыта. Совхозка, детсадка, райбиһиэ үлэ ааһаһын толорбута, бойобуо бухгалтер буолбатах.

Акулина Семеновна ыраанна хорон, арыгыый наллаан, намыыннык сахаран дьиэбитигэр эбэтэр балыыһаҕа киирэн калбаччы. Лоп-баанны, ордук-хоһу тыла суох, үлэлээбит пенсионердарга кыһалҕалаах көрө сылдьан пенсияны үрүт тириэрдэччи. Сокуоннарга туох уларыйыы, чэпчэтии киирбитин киһи өйдүүр гына быһааран биэрэр. Кырдьаҕастары, инбэлииттэри кытта алтыһар, уоскутар дьоҥуоллаах.

Күнү кийибит Акулина Семеновна! Алгыһынан кыаттанан, ыарахаттан толлубакка турдулаһан, дьиссүүрдэх үлэҕиэн норуотуҥ кэскилин түстэс! Куһаран куоттун, кыһалҕа кыйданыын, саналаах санааҥ үөскүүн, олоҕуҥ уһаатын, доруобай буол!

Үөсэмнит сиргиттэн
Үөр күөх от үүнүүн,
Аҥылаабыт сиргиттэн
Ала күөх от өрө астын,
Тохтообут сиргиттэн
Торбо күөх от торолуйдун!
Нөҥүлүбүннаах саайы,
Дьаҕдьан кэйиилэх сэйыны,
Бултаах, отоноох күүнү,
Эйбэх хаардаах кыйыны
Саҥа сыл илдьэ кэллин,
Эйигини уөртүн!
Саҥа Дьылынан!
Саҥа сиргиниэрэнэн!

Евдокия КАЖЕНКИНА,
журналист, педагогическай үлэ ветерана.

Эн киниГэн долбууругар

КҮӨДЬҮЙЭ, КҮЛЛЭРЭ ТУРДУН!

Биһиги сахабыт уус-уран литературатыгар үүс жанр ситэ сайдыбат. Үгэс курдук, дьон хоһоону, кэпсээни, сценканы, пьесаны, драманы, сэһэни, романы суруйаллар. Оттон литература тойук, туойсуу, оһуокай, үгэ, чабырдьах, частушка, пародия, скетч (күлүү-элэк ис хоһоонноох кылгас эстраднай пьеса), эпиграмма, шарж, кер-күлүү уо.д.а. курдук көрүнүнэрэ тоҕо эрэ кыайан олоҕурбаттар, умкуугa хаалаллар.

Бу итэҕэйи хаһан эмэ толоррго холонор авторы эмиэ көрсебут. Онтуу бинир холобурунан улуустааҕы типографиябытыгар сүбү күннэргэ бэчээттэнэн тахсыбыт Алексей СЛЕПЦОВ "ӨЛӨКСӨӨН КӨРҮДЬҮӨСТЭРЭ" диэн дьоҕус эрээри бэрт сонун кинигэтэ буолар.

Автор Алексей Михайлович түс олоҕор да көрү-көрдьүөһү, сытыы-ох тылы, дьэҥэни сыаналыыр, онтон үөрэр-көтөр, сирэйэ сырдыы, хараҕа чаҕылыйа түһэр киһи. Ол да иһин истибитин ингэриэн, мунньан, бэйэтэ айан маннык суруйа сырыттаҕа уонна онтун ыһан-тоҕон, аһаран кэбиспэккэ, сүтэрэн-оһорон ыыл-мыыл гыммакка, бу чемехтеен-чемчетен кинигэ онгордоҕо. Кини инникитин даҕаны, этэргэ дылы, итинник отонноһон, бу жанрга үлэтин сыал-сорук, дьарык онгостон эбии кэнэтэн, диринэтэн, ордук сайыннаран, анаан-минэн улэлии туруоҕар баҕарабыт.

Аҕыйах, кэмчи тыллаах-өстөөх көрүкүлүүнү, сатирическай аймаҥнылары суруйуу олус уустук. Ол кыраҕы, булугастылыгас, ыҥырыр буолуулуу эрэйэр. Бэлиэ сонорун курдук.

Билигин кылгастык Өлөксөөн көрдьүөстэриттэн билсиэҕиҥ.

КУҺАҒАНЫНАН ООННЬООМО!

Өлөксөөннөөх андылааһын болдьоҕо бүппүтүн үрдүнэн салгыы сыталлар. Арай киэһэ тиийбиттэрэ бинир киһи дуддаларын таһыгар хаалларбыт чэйдэрин иҥэ, астарын аҥыы олороро тэйиччиттэн көрүннэ. Өлөксөөн үөрүүтэ улахан:

– Оо, хонойо кэлбит, дьэ, ноҕолоор, бу киэһэ быраап аҥыыр дьон буолбуттут!

Чугаһаан баран көрбүттэрэ билбэт киһилэрэ эбит. Дуддалаах хаһаайын быһыытынан Өлөксөөн иһигэр сөбүлэҥэбэтэ, хайдах ыйытыыта суох талбытынан айбардаабыт киһиний дии санаата. Анараа кили ыйытаччы буолла:

– Уолаттар, бу эһиги дуддаҕыт дуо?

Өлөксөөн кыыһыран өс саҥа буолбут куолаһынан хоруйдуур:

– Биһиэнэ буолбакка, кимиэнэ буолуой, доҕоор!..

– Чэ, оччоҕо тутулуннугут. Сазҕытын аҕалыҥ. Мин Неустроев диэммин, улуустааҕы бүтүүттар обществоларын председателэбин.

Өлөксөөн дьэ букатыннаахтык кыыһыран, бардьыгынаан тоҕо барда:

– Күнҕаныннан оонньоомо эрэ, доҕоор, хайдах буолбут киһигиний?

Табаарыһа Дьаҥуессэ киһитин өттүккэ аста:

– Кини, кини... Оргуй сангар...

ИККИЭННЭРИТТЭН МӘЛИЙДЭ

Өлөксөөн Ыстапаанныын эбиэттэн кизиэ чугастаҕы тыалары кэрийэн куобахтаан баран дьиэлэригэр теннен иҥэллэр. Биир куобахтаахтарын Өлөксөөн үрүксэгэр уктан сүгэн иҥэр. Дэриэбинэҕэ олох чугаһаан баран арыы тыаны ортотунан хааман иҥэн биһиги киһибит көрдөбүнэ арай сыгынах анныгар биир бэйэ куобах юмн диэки күлтэччи көрөн сытар. Ыстапаан өйдөөн көрбөккө иҥэр. Өлөксөөн иһигэр күлүгэр имнэннэ, "бачча чугастан сыыһар үһүбүн, хата, ити улахан, бэйэ куобаҕы мин ылыыһыыбын" дии санаат саатын ылан кыҥаан баран киһитин өттүккэ аста:

– Ити сытар куобах миэнэ, үрүксэктэх эйиэнэ, – диэт чыыбыһын тэлэ тардан кэбистэ.

Дьэ эбээт доҕоор, соһуйбут куобах Ыстапаан атаҕын аннынан муҥ кыраадыһынан түһүнэн кэбистэ, ытар бокуой да биэрбэккэ ойуурга түһэн хаалла. Өлөксөөн таах туран хаалла.

Уоскуйан баран Ыстапаан этэр:

– Доҕоор, ити үрүксэккэ баар куобаҕы аҕал эрэ, бэркэ сыҥаламан эрэриҥ, бачча чугаска тутан да киллэрэр иннибин.

БААР ДУО?

Өлөксөөн ыарытыйан балыыдаҕа көрдөрө барда. Биэлсэр кинизкэ анкета толорор. Бастакы ыйытыыларга хоп курдук эппиэттэһэн айаннаан истилэр. Киһибит аата-суола, төрөөбүт күнэ-дыыла, о.д.а. барыта сурулунна. Онтон туран олуурдаах болтурукс куорэйэн таҕыста:

– Арыгы иҥэбин дуо?

Эмискэччитэ бэрдиттэн соһуйдаҕа буолуо, бэр гыннарда:

– Баар дуо?..

ӨЛӨН ДА ДИЭН

Өлөксөөн куйаас баҕайы күн мас суора туран мунатыйар:

– Оо, дьэ, үйэ тухары үлэ да үлэ, бу хаһан өлөн ырайга тахсан сыныаланг олоххо түбэнэбин?!.

Табаарыһа хардарар:

– Дьэ, ноҕоо, онно баар дииллэр үлэ диэн – олорор дьиэбин-уоккун сангаттан тэриниэбин...

Киһитэ улаханнык соһуйда:

– Тыый, онно эмиэ үлэлииллэр дуо? Сор эбит! Оттон бокуонньугу онно тиийэн сыныһан, үлэлэмэ диэбиттии быар куйуннаран аҕай ыыталлар дии. Дьэ, оччоҕо өлөн да диэн!..

ОҢОНУ ХАЙҒААҺЫН

Эпиэхэй оҕо биир ыйын туолуутугар төрөппүттэрэ мэлаһын онгордулар. Өлөксөөн ыалдьыт быһыытынан ыҥырыллан сырытта. Киниэкэ тыл этиитэ туһаайан кэлбитигэр эттэ:

– Бу бүгүн биир ыйын бализтии олорор Мэхэлэ диэн аатаммыт оҕобут хырдьык даҕаны үүт-маас эһэтэ Мэхэлэ оҕонньор кыра эрдэҕинээҕитин курдук эҕ...

Онуоха кэксэлэһэ олорор Миитэрэйэ быһа тыстэ:

– Оо, бу да киһини, ол бокуонньук кыра эрдэҕинэ эн күнү да көрө илик буолуохтаах этиҥ эҕ...

МОҺУОК ЫЙЫТЫЫ

Өлөксөөн сааскы ыһыы кэмигэр сеялкаҕытынан сырытта. Ыһыы хаамыытын билсэ улуус хаһыатыттан эдэр корреспондент кыыс кэллэ. Хаартыскаҕа түһэрэн, трактористан үлэ хайдах баран иҥэрин ыйыталаһан, бэлиэтэнэн баран Өлөксөөнгө чуо хааман кэлэн маннык диэн ыйытыылаах буолла:

– Табаарыс, эн сиэмэҕин түһэрэр кэмигэр туугу саныыгын?

Биһиги киһибит киһи эрэ буоллар мах бэрдэрэн чочумча сангата суох турбахтаата. Онтон мүчүк гынан баран хардарда:

– Оттон сиэмэм үчүгэй төрөөктээх буоллун диэн саныыр буолаахтаатаҕым...

Дьэ итинник Өлөксөөн көрдьүөһэ куөдьүйэ, уксуу, биһигини күлэрэ-үөрдэ турдун!

(Кинигэни "Саҥа олох" хаһыат редакциятыттан автортан булуҥуохтун сөп. Ахсаана аҕыйах. Сыаната 30 солк.).

Роман ДАНИЛОВ.

УВАЖАЕМЫХ ЖИТЕЛЕЙ И ГОСТЕЙ СЕЛА ЧУРАПЧА ОТ ВСЕЙ ДУШИ ПОЗДРАВЛЯЕМ С НАСТУПАЮЩИМ НОВЫМ 2004 ГОДОМ И ПРИГЛАШАЕМ НА НОВОГОДНИЕ ПРАЗДНИЧНЫЕ ВЕЧЕРА!

31/XII – 2003 г.

ВСЕХ! ВСЕХ! ВСЕХ!

Приглашаем на новогоднее шоу-представление

"НОВЫЙ ГОД СО СТАРЫМИ ДРУЗЬЯМИ"

В программе: хиты 70-х, 80-х, 90-х, 2000-х гг. в исполнении Ваших любимых певцов, новогодние веселые интермедии артистов ЧНТ, поздравления Деда Мороза, Снегурочки, Нового года. Супер-приз – Символ 2004 года

После полуночи новогодний фейерверк. Приглашаем всех на новогоднюю дискотеку!

Начало: 20.00 ч. Вход: 150 руб.

1/I – 2004 г. Только для Вас и только в эту ночь прозвучит **"СЕРЕНАДА ЛУННОЙ НОЧИ"**

Премьера песен, видеопоздравления именитых политиков, артистов-наших земляков. Счастливый билет и приз ждут своих хозяев.

Начало: 21.00 ч. Вход: 100 руб.

2/II – 2004 г. НОВОГОДНЯЯ НОСТАЛЬГИЯ КОМУ ЗА 30

Вас ждут веселые игры, счастливый билет, лучшие танцевальные хиты.

Начало: 21.00 ч. Вход: 100 руб.

ЦО "Айыллаан"

Вечеринка в стиле "ВИАНС и К" (для XIII – XI классов)

Начало: 16.00 ч. Вход: 50 руб.

D. J. WALTER PRESENT RAVE-O-LUTION IN MY HOUSE

В программе: лучшая клубная музыка всех времен и народов, "Дикие штучки" модельера Льва Колесова.

Начало: 22.00 ч. Вход: 100 руб.

ЦО "Айыллаан"

4/I – 2004 г. "БОЛЬШОЙ ПРАЗДНИК С БОЛЬШИМИ ЗВЕЗДАМИ"

с участием "X-OMUS", Спиридона Максимова, Нелли, Антона

Начало: 20.00 ч. Вход: 200 руб.

ЦО "Айыллаан"

5/I – 2004 г. "ЗВЕЗДНЫЙ ДОЖДЬ В НОВОГОДНЮЮ НОЧЬ"

с участием Ули Сергучевой, Прокопия Федорова, Игоря Егорова, Василия Еремеева

Начало 20.00 ч. Вход: 200 руб.

КСК

1/I – 2004 ч. НОЧНАЯ ШОУ-ДИСКОТЕКА

Начало: 1.00 ч. Вход: 100 руб.

КСК

2/I – 2004 г. МОЛОДЕЖНАЯ ДИСКОТЕКА

"Планета обезъян"

Начало: 21.00 ч. Вход: 100 руб.

КСК

МОЛОДЕЖНАЯ ДИСКОТЕКА

"Муз-Телега"

Начало: 21.00 ч. Вход: 100 руб.

КСК

3/I – 2004 г. ЛОСКУТНЫЙ КАРНАВАЛ

Начало: 21.00 ч. Вход: 100 руб.

Кэриэстэбил

КУРУУК БИҺИГИ СҮРЭХПИТИГЭР ТЫЫННААХХЫН

Ахсыннаа 24 күнүгэр биһиги таптыыр оҕобутун Дьулустан Спиридонова Готовцева күн сирэйгэ ыраахтан ыарыы баара-суоҕа 19 сааһыгар илдьэ барбыта 40 сылын туолла.

Дьулус 1984 сыл муус устар 24 күнүгэр төрөөбүт. Оҕо саастан Уус-Алдан Бөрөйөктөгөр аастыта. 1991 с. мектэбэ кылааска үөрэнэ киирбэта. Оскуолаҕа үөрэнэр сылларыгар спордунан таптаан дьарыктаммыта, ордук сүүрүүгэ, спорт национальный көрүүлэригэр дьоҕурдаах, кырактаныгыраах мас тардыһыылаах, туруу эрилиргэр тэнгиэскэриттэн үөрүүнү чорбойоро. Айылҕаны кытта алтыһарын, ааттыы кытта бүтүүлүн, куоҕа, мунхаҕа сылдьыларын олус сөбүлүүр. Дьиҥнээх ыытар тереебут буолан буоллаҕа, сылыта, аҕа ураты сыыннаҕа, ыытыктарга ат сууруйутэр, кэлин ыытдьар да буолан баран эмиэ кэтүүлэккэ сылдьар. Сирэйдиин-хаптаһын сорҕоҕойдоох көрөн-истэ олоппоро хорсуннуттар бу баар...

Онтон 13 сааһыгар, эмиэ ыраас хаһаанна эпэ эпэтиннин, ардыгар ыарыыта ыалдьыбта. Кини ыарыытын ирэнтэр олох сэрэх, медицина сатаан ыайбат диэн биһиэхэ, терептуттарыгар, аҥаардастык эпэлиэхэ. Тоҕо да саҥаабыт түстэр, сүрэхпит ыаннаҕа, оҕобут ыарыытын чэпчэтэрэ баҕаҕынаппыт кыаллара барытын онтосо сатаатыбыт.

Эдьиий Дора бэрэсэдэ биһиги көҕүлүүбүтүн ыытан олох сэхэлэс гитэн оҕобут ардыы буолан, бэтэх кэлэн испэт. Диэҥэ олоппо уоруоҥ салгыабыта, бэйэтин тэҥ саастыылаах ыстата орто үөрүүн бүтэрбитин түүннэк сиппит-хотуу эппэстэлэн ылан уорбутэ-кэппүтэ. Онон биһиги, Дьулус терептуттара, үүнэ саҥалаах, ааҕыллаан айдарыылаах, уулуннулаах эмчиэхэ Эдьиий Дораҕа махтаабыт упкын.

Дьулус тоҕо да ыарыахтааҕын ыалдьан дьиэҕэ олорор, олохтон хаалбакка телевизор, видео, магнитофон, хаһыат, кинигэ нөҥүө тас айҕаны ыытар бэлиэ, ооскуолаҕа улэбититтэн кэлэн кэлэн сонуннаах, кэпсэннэх тоҕуйаҕа. Оҕобут барыскан биһигинэн хаһыстаан хаһан да тэҥнэстэрбитэн хаһыым диэн мунаатыйбакка, бирдэх хаҥаан уулун кэҥэрбэккэ ыарыахан ыарыыны кытта эҥэрэстэк туруулаһан күн сирэйгэ барахсаллаа. Тиэтэх күнүгэр диэри иннинэ эрэлин ыыстыбакка, ньаар уулаан эрэ эрэлин сытыта.

Күнү, таптыыр оҕобут, убайбыт, ыраатыт, сиэммит Дьулус, эн биһиги сүрэхпитигэр өрүү тыыннаах буолуоҥ, эн ыраас мөссүөннүүн хаһан да умнуохпут суоҕа, күрүүк өйдүү-саныы сылдьыахпыт.

Терептуттарэ, ыраатта, эбэтэ, эбэлэрэ, аймахтара, таныстара.

ЭҢЭРДЭЛИИБИТ

Күнү уҥуоталбытын, РФ үөрэҕириитин туйгунун, методист-уҥуоталы, "Дети Саха-Азии" фонда стипендиатын, оҕо эстетическэй кинин салайааччытын НЕУСТРОЕВА Мария Дмитриевнаны "Уҥуоталлар уҥуоталлара" диэн үрдүк аат ингэриллибитинэн итиитик-истиҥник эҕэрдэлиибит!

Эйиилэнэн кэлэн туттабыт, холобур оҥостобут. Үлэҕэр сиппиилэрэ, үүнэ доруобуйаны, алохкор дьолу-соргуну баҕарабыт.

3"б"-с ыытыыстан, 8-с "а" кылаас коллектива.

х х х

Саха Республикатын Наҕылыкыныэ дьарыктаах буолуутугар федеральнай государственнай сулууспатын департаамена, Чурапчы улуутун дьарыктаах буолуутуна кинэ Болтоно наҕылыгын дьаһалтатын кылаабынай бухгалтерын АНТОНОВА Марфа Романовнаҕа шефтэйии үлэтин тэрийиигэ таһаарыылаах, үүнэ суобастаах үлэтин иһин махталларын биллэрэллэр, 50 сааһын туолбут үбүлүйэйиэн итиитик-истиҥник эҕэрдэлииллэр!

"ТАКСИ - КОМФОРТ" БИИР КЭЛИМ ДИСПЕТЧЕРСКЭЙ СУЛУУСПА

Чурапчы улуутун олохтоохторун кэлэн ыгар Саҥа Дьылынан итиитик-истиҥник эҕэрдэлэрэ турар, саҥа аҥыллар дьону уонна таһаҕаны таһар такси кинэммит диспетчерсэйин өҥөтүнэн түннэрпытыгар ыытыбыт!

Чурапчы салаанньатын ыытар, улуус устун уонна республика ис-тас өттүгэр айаннаан, таһаҕас тиэйэрэхэ баҕалаах дьон маннан ыла биир эрэ телефон нөмөрүн өйдөн хаһыактарын наада : 42 - 066.

Хаһан баҕарар, түн-күнүс бу телефонтаа эрийэн Чурапчы ыытар илтэриэхэйит, кэпиливоко эбэтэр куораха барааччылар сибиилэтин бэрэр массыынаны булуохут, таксистар суоллаах куораха барар буоллаҕыттына кэтэҕэ олорор, ыксыыр пассажирдары булуохут.

Лицензиялаах таксистары, чаайынай легковой уонна таһаҕас таһар массыыналаахтары биһиги сулууспабытын кытары дуоһаарыһан үлэлиэрпитигэр ыытыбыт.

Үгэ чаайыгар 42-000 телефонтаа уонна Чурапчы сал. Муэйнай уул. 5 №-гэр кэлэн билэхэйитин сөп.

"ТАКСИ-КОМФОРТ" БИИР КЭЛИМ ДИСПЕТЧЕРСКЭЙ СУЛУУСПА.

АТЫЫЛЫЫБЫТ

Сүүллэк 2000 с. оҥоһуллубут УАЗ-пюс массыынаны. Туруга үчүгэй, сүүрэ сылдьар. 28 тыс. кө барбыт. Сыаната кэпсэтиинэн. Билсэр телефон: 23-728 (Арылаахов), 41-898, 42-494.

Үгэ, тыыл ветерана

ЕГОРОВА Ульяна Дмитриевна

үйүн ыарахан ыарыытын бу дыл аҥыныы 21 күнүгэр өлбүтүн дириҥник кэрэтүйэн турар барыы аймахтарыгар, билэр дьоҥуттар ыытиннэробит.

Уоллаттара, кийиттэрэ, сиэннэрэ.

Кэтэрэннэрбит тиэрдиллэр:

– Үгэ, тыыл ветерана Ульяна Дмитриевна өлөн туораабытынан уоллар Иван Ивановичка, кийиппитэр Зоя Кононофотовнаҕа Арҕаховтар, Игнатьевтар, Семеновтар.

– Күнү, таптыыр ийэлэрэ Ульяна Дмитриевна ыарахан ыарыытын өлбүтүнэн уоллаттарыгар Мохначевскай Владимир Ивановичка, Иван Ивановичка, кийиттэригэр, сиэннэриэрэ Романовтар, Егоровтар, Окошниковтар, В. Егорова.

– Ийэтэ Ульяна Дмитриевна өлбүтүнэн биэрэ уҥоммит таһаарыстарыгар Мохначевскай Иван Ивановичка, кини дьиэ кэргэнигэр Чурапчы орто оскуолатын 1973 с. бүтэрбиттэр.

– Таптыыр ийэлэрэ, эбэлэрэ, ыарыт ыаастара Ульяна Дмитриевна Егорова өлбүтүнэн уоллаттарыгар Владимир Ивановичка, Иван Ивановичка Мыҥдаҕайыттан Егоровтар, Дьокуускайтан Поляринскайдар, Нымтак Эвэрстовтар, Чурапчыттан Окошниковтар.

Күнү аҕабыт, эбэбит, кутуоллут, ыраатыт, Одьулуун нэйилиэгин олохтообо, үгэ ветерана, ыччат наставника

НИКОЛАЕВ Ревориий Афанасьевич

үйүн ыарахан ыарыытын олохтон туораабытын дириҥник кэрэтүйэн турар барыы аймахтарыгар, билэр дьоҥуттар ыытиннэробит.

Кэргэнэ Гликерия Николаевна, оҕолоро, сиэннэрэ, кутуоттара, Дьокуускайтан Седалищевтар, Хаҥдыгаттан Новгородова Ф. Н.

Кэтэрэннэрбит тиэрдиллэр:

– Ыытыстыр кутуоттара Ревориий Афанасьевич олохтон туораабытынан кэргэнигэр Балтыларыгар, эдьиийдэригэр Гликерия Николаевнаҕа, оҕолоругар, сиэннэригэр, барыы аймахтарыгар Елена Егоровна Никонова уонна кини оҕолоро Чурапчыттан Никоновтар, Дьокуускайтан Трофимовтар.

– Колхозтаах-совхозтаах туруу ветерана Николаев Ревориий Афанасьевич өлбүтүнэн кэргэнигэр Гликерия Николаевнаҕа, оҕолоругар, сиэннэригэр, кутуоттарыгар, чугас аймахтарыгар Одьулуун нэйилиэгин дьаһалтата, кыргыдастар сүбэлэттэр.

Таптыыр кэргэн

ВИНОКУРОВ Федор Федорович

ыарахан ыарыытын олохтон туораабытынан кэргэнигэр Светлана Михайловнаҕа, кинигэр оҕолоругар кутуруммытын тиэрдэбит.

Уоллаттан, Мыҥдаҕайыттан, Чурапчыттан, Дьокуускайтан Прокопьевтар, Поповтар.

Редактор Г. Г. ПОПОВ.
ААДЫРЫСПЫТ: 678670,
Чурапчы сал., Карл Маркс уул., 26 "а".
ТЕЛЕФОННАРБЫТ:
редактор – 41-332, отделлар – 41-265.
E-mail: Osanoloh@churap.sakha.ru

Тэрийэн таһаарааччылар: СР Президиэскэ, Чурапчы улуутун "Саҥа олох" редакционнай-издательскай холбоҕун государственнай учреждениэ. Массовой информация федеральнай туйгун РФ Сокуоннарын туруулуу хонтуруоллуур уонна регистрациэлиир РФ бастаах СР регистрациэлиир управлениетэ 2003 с. бэс ыйын 20 күнүгэр регистрациэлэммит нөмөр – ПИ № 19-0423.

"Саҥа олох" редакционнай-издательскай холбоҕун ГУ Офсетнай бөлөх. Сахалыы № 131, Индекс 54907. 1
Тираж 1830. 24.12. 2003 с. бөлөхкө бэлэмнэнэ.
Хаһыат кадыгынан уста: оптуорунньуукка, чаппарга уонна субуотаҕа таһаарар.

Автор суругар этиллэр санаа редакция позициятыгар мелдьи сөп түбэһэр буолбатах. Сурукка ыйытар чаастыар кэрдиискэстэрдэрэ этиллэллэр автор туһугар сүүр.